

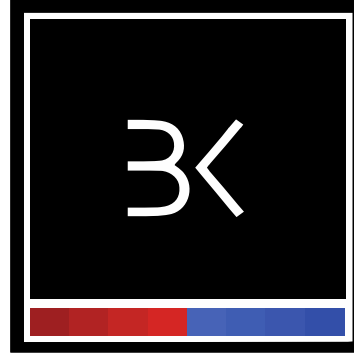
Burcu Kösem
EKONOMİ - FINANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

21 Ekim / 2022

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki güncel gelişmeleri, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtma ya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

İngiltere'de Hükümet Krizi Devam Eder mi?

- ❑ İngiltere Başbakanı Liz Truss istifa ettiğini açıkladı. İngiltere'de Boris Johnson'un istifa etmesi sonrası yapılan oylama ile göreve gelen Truss 44 gün görevde kalarak ülkenin en kısa süre görevde kalan başbakanı oldu. Başbakan, Muhafazakar Parti halesini seçene kadar başbakan olarak kalacağını ve sürecin bir hafta içinde tamamlanacağını söyledi.
- ❑ Truss, Eylül başında iktidara gelmiş ve büyüme için kapsamlı bir çaba sarf edeceklerini vaat etmiş, ancak ekonomik programın nasıl fonlanacağına dair endişeler arasında hem sterlin hem de tahvillerin çökmesiyle finansal piyasalar programa olumsuz tepki vermişti. Başbakan tepkiler sonrasında Maliye Bakanı Kwasi Kwarteng'i görevden almış ve yerine mini pakete karşı olan Jeremy Hunt'ı atamıştı.
- ❑ Truss'ın ayrılması 12,5 yıldır iktidardaki Muhafazakar Parti'yi ağır hasara uğrattı ve anketlerde İşçi Parti'sinin 30 puan gerisine düşmesine neden oldu.
- ❑ Truss'ın halefi 2016 Brexit referandumunun İngiliz siyasetinde benzeri görülmemiş bir kaos dönemini başlatmasından beri yedi yıldan kısa sürede göreve gelen Muhafazakar Parti'li beşinci başbakan olacak.
- ❑ Truss'ın görev süresinin , İngiltere'nin yakın geleceği için yüksek borçlanma maliyetleri, zayıf büyüme, vergi artışları ve harcama kesintilerini neredeyse garanti ettiği değerlendiriliyor.

İngiltere'de Hükümet Krizi Devam Eder mi?

- ❑ İngiltere Başbakanı Liz Truss'ın istifasını açıklamasının ardından Muhafazakar Parti'nin 1922 Komitesi Başkanı Graham Brady yeni başbakanın ne zaman seçileceğine dair açıklama yaptı.
- ❑ Brady yaptığı açıklamada, Muhafazakar Parti'nin yeni lideri ve ülkenin yeni başbakanının 28 Ekim'e kadar seçilmesi gerektiğini ifade etti. Brady, 31 Ekim'de yapılacak orta vadeli mali planın açıklanması öncesi yeni bir lider seçilmesi gerektiğine dikkat çekerek, 28 Ekim'e kadar bir oylama yapılması ve yeni bir liderin seçilmesi gerektiğini açıkladı.
- ❑ 1922 Komitesi Başkanı Başkan Graham Brady yaptığı açıklamada, "Bu ülkenin istikrara kavuşması için hızlı bir şekilde hareket etmeye devam edeceğiz. Oy barajı yüksek bir sayıyla sabitlendi, bu nedenle adaylığını gösteren milletvekilleri, barajı geçme konusunda gerçekçi bir beklentiye sahip olmalıdır. Bu baraj, potansiyel olarak 3 adayın öne çıkmasına olanak veriyor. Ancak bu adayların şu anda kim olacağı konusunda net bir bilgimiz yok." dedi.
- ❑ Adaylardan Johnson'ın hükümetindeki eski maliye bakanı olan Rishi Sunak, en yüksek olasılıklı görülmekle birlikte;
- ❑ Time, Financial Times gibi kaynaklarda muhafazakar milletvekillerinin eski başbakan Boris Johnson'ın tekrar göreve gelmesi istemi konusunda görüş ayrılıkları yaşadıkları ifade edilmekte..
- ❑ Öte yandan mücadeleye katılması muhtemel adaylar arasında Penny Mordaunt, Grant Shapps ve Kemi Badenoch gibi isimler de var...

TCMB, Politika Faizini İndirdi

- ❑ TCMB, politika faizini 150 baz puan indirimle yüzde 10,50 seviyesine getirdi.
- ❑ Piyasa beklentisi faizin 100 baz puan indirilmesi yönündeydi ancak TCMB'nin karar metninde benzer büyüklükteki bir faiz indiriminin Kasım ayında da yapılacağı ve faiz döngüsünün tamamlanacağı sinyalinin vermiş olması; faizin tek haneliye getirilmesi işinin Aralık'a bırakılmayacağı noktasını da açığa kavuşturmuş oldu..
- ❑ PPK metninde yer alan "2022'nin ilk yarısında güçlü bir büyüme gerçekleşmiştir. Yılın ikinci yarısına dair öncü göstergeler ise zayıflayan dış talebin etkisiyle büyümedeki yavaşlamanın sürdüğüne işaret etmektedir. Bununla birlikte, imalat sanayi üzerindeki dış talep kaynaklı baskıların iç talep ve arz kapasitesi üzerinde şimdilik sınırlı olan etkileri yakından takip edilmektedir."
- ❑ Açıklaması ile büyümenin öncelendiği, ayrıca gerek kamunun gerekse de özel sektörün borçlanmasının yaratılan bu düşük faiz ortamıyla iç kaynaklardan (bankalar ve kamu menkul kıymetleri döngüsü ile) karşılanmasına yönelik bir dizi ek tedbirin de alınabileceğini anlıyoruz.
- ❑ Bu ek tedbirlerden kasıt halihazırda düzenlenmiş olan bankaların menkul kıymet tutma oranları üzerinden kamuya ucuz finansman ve KGF gibi hazine kaynaklı fonlar ile de özel sektöre verilecek krediler biçiminde görülebilir.

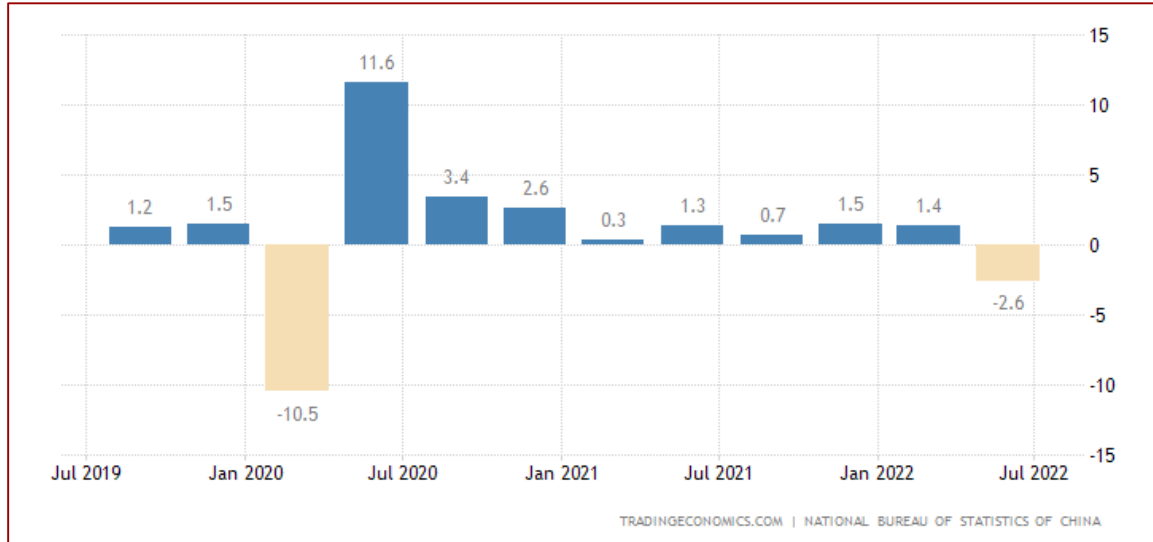
Ek Tedbirlerden Biri PPK Öncesinde Alındı

- ❑ Merkez Bankası, döviz cinsinden mevduat için menkul kıymet tesis oranını yüzde 3'ten yüzde 5'e çıkarırken 2023'ten itibaren TL mevduatın toplam içindeki payı yüzde 50'nin altındaki bankalar için oranı yüzde 12'ye kadar artabilecek kademeli bir düzenlemeye geçti.
- ❑ Bankacılar düzenlemenin döviz mevduatı caydırmayı, TL mevduatın payını artırmayı hedeflediğini belirtirken ilk etki olarak bankalar önümüzdeki üç ayda 88 milyar TL daha Hazine tahvili tutmak zorunda kalacaklar.
- ❑ Düzenleme değişikliği ilk etki olarak 10 yıllık gösterge tahvilde bileşik getirinin neredeyse iki tam puan düşmesine neden oldu. Karar öncesi önceki gün yüzde 13,12 olan bileşik getiri bu karardan sonra yüzde 10,40'a kadar geriledi.
- ❑ Haftanın son iş gününde ise 10 yıllık gösterge tahvil 10,48, 5 yıllık 9,48, 2 yıllık ise 14,02 seviyelerinde...
- ❑ Öte yandan TCMB önümüzdeki yıl için döviz mevduatın TL'ye dönüş sistemini de değiştirdi. Dövizden TL'ye dönen tutara ilişkin belirlenen oransal hedefler yılsonunda ortadan kalkacak. Önümüzdeki yıldan itibaren bankalar TL mevduatın mevcut durumda yüzde 46-47 olan oranını yüzde 50'ye çıkarmazlarsa ek tahvil tutma yükümlülükleriyle karşılaşacaklar.
- ❑ Reuters'ın hesaplamalarına başvurduğu dört bankacı da yüzde 50'ye yükselmesi istenen TL mevduatın toplam mevduat içindeki payının eylül sonu itibarıyla gerçek kişilerde yaklaşık yüzde 46, tüzel kişiler için yüzde 47 düzeyinde olduğunu tahmin ediyorlar.

Çin Kritik Ekonomik Verilerini Açıklamadı

- ❑ Çin'de veri takviminde Komünist Parti kongresine denk gelen kritik ekonomik veriler açıklanmadı. Uzmanlar, Çin'de kongrenin devam ederken verilerin kötü gelmesi olasılığı dolayısıyla verilerin yayınlanmadığı görüşünde.
- ❑ Yılın ikinci çeyreğinde yıllık bazda yüzde 0,4 büyüyen Çin ekonomisinin üçüncü çeyrekte yüzde 3,4 büyüdüğü tahmin ediliyordu. Aynı saatte ülkeye ait Eylül ayı sanayi üretimi, perakende satışlar ve sabit yatırım verilerinin yanı sıra konut fiyatları açıklanacaktı.
- ❑ Ancak bu veriler son dakikaya kadar bekletildi ve belirsiz bir süre için açıklanmamasına karar verildi.

Çin GSYİH Büyüme Oranı

Çin'deki Ekonomik Daralmanın Nedeni?

- ❑ FT'da çıkan bir makalede (China's GDP blackout isn't fooling anyone, John Burn Murdoch, 21.10.2022) 2012 yılına gidildiğinde Çin'in çok sayıda ayrıntılı istatistiki veri yayınladığını ancak 2016'dan sonraki süreçte bu verilerin giderek azaltıldığını ve günümüze gelindiğinde ise özellikle 0 Covid vaka politikaları nedeni ile ekonomik aktivitede meydana gelen yoğun düşüşün sonuçlarının gösterilmek istenmemesi sonucunu doğurduğu gayet politik bir dille paylaşılmış.
- ❑ Ayrıca Chicago Üniversite'sinden Luiz Martinez adlı bir araştırmacının uydu görüntülerinden Çin'in gerçek GSYİH'ını ışıklandırma sistemleri yoluyla ölçtüğü ve açıklanan rakamların altında bir büyüme trendinde olduğu fikrine yer verilmiş.
- ❑ Aşağıdaki grafikte 0 Covid vaka nedeni ile Çin'in ekonomik aktivitesinin G7 ülkelerine göre daha düşük olduğu ifade ediliyor. Ancak ülkedeki daralmanın tek nedeni elbette ki bu politika değil, bunun yanı sıra koskaca bir mortgage krizinin de ülkenin daralma kompozisyonunda önemli yeri olduğunu ifade etmek isteriz...

ABD ile Gerginliđi Artan Çin

- ❑ Çin-ABD gerginliğinin arka planında sadece dış ticaret fazlası nedeni gibi görünen ancak aslında son on yılda Çin'in yapay zeka ve benzeri teknolojik üretimde ABD'yi yakalamış olması gerçeğinin önemli bir payı var...
- ❑ Birçok teknoloji uzmanı, yakın bir gelecekte Çin'in büyük bir güç olacağını öngörüyor. Google'ın çatı şirketi Alphabet'in eski başkanı Eric Schmidt, Çin'in yapay zekâ alanında en geç 2025'e kadar ABD'yi geçmiş olacağını savunuyor.
- ❑ AI Superpowers kitabının yazarı ve Google Çin'in eski başkanı Kai-Fu Lee'ye göre de durum şimdiden Çin'in lehine dönmüş durumda.
- ❑ ABD ile Çin arasındaki rekabeti bu haftaki sayısına taşıyan The Economist dergisi ise Çin hükümetinin çip yatırımlarına 20 milyar dolarla 2014 yılında başladığını ve 30 milyar dolar daha yatırım yaptığını yazdı. Dergiye göre Çin devleti aynı zamanda ülkedeki en büyük yatırımcı konumunda.
- ❑ Yaşanan son gelişmelerin ardından çip savaşı adeta en ateşli günlerini yaşıyor. ABD yönetimi, Çin'in askeri gücü için ihtiyaç duyulan kritik teknolojilere erişimini engellemek amacıyla gelişmiş çiplerin ülkeye ihracatına yönelik yeni kısıtlamalar getirmesinin ardından iki taraftan farklı hamleler gelmeye devam ediyor.
- ❑ Son olarak Biden'ın teknoloji firmalarına yönelik geniş yaptırımları ortaya koyması da bu konudaki savaşların daha çok devam edeceğinin göstergesi.

Küresel Bir Emlak Krizi mi Yaşanacak?

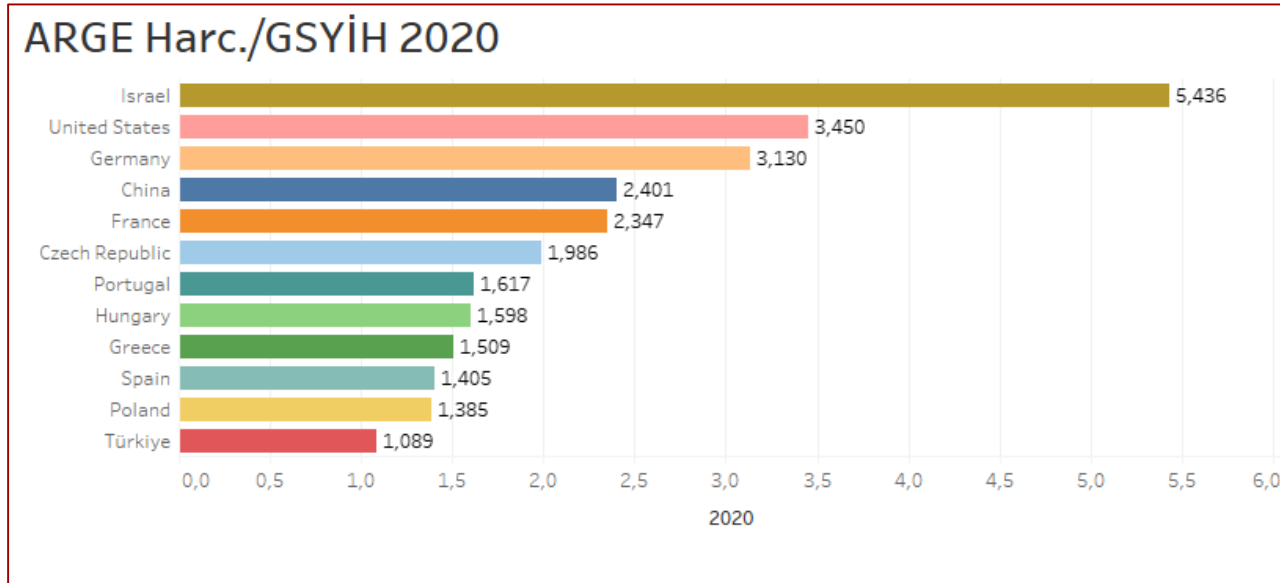
- ❑ 2008 finansal krizini tahmin eden ve "kriz kahini", "Doktor Felaket" gibi isimlerle anılan ünlü ekonomist Nouriel Roubini "1970'ler ve küresel finansal kriz karışımı" bir kriz bekliyor.
- ❑ Peki küresel finans krizinin nedeni neydi? Sadece Çin'de mi bir emlak krizi yaşanmakta?
- ❑ Günümüzün savaşı, enerji krizli ve merkez bankalarının önemli ölçüde katkı sunduğu, stagflasyon riski taşıyan ekonomisinde bir de mortgage krizi benzeri finansal çöküş olur muymuş tarzındaki soru, ne yazık ki septik olmaktan çok uzak ve maalesef gerçeğe yakın...
- ❑ Zira bu defa yaşanan arz kaynaklı enflasyonun, enflasyon beklentisi kanalı, öncesindeki düşük faiz ortamı ve pandemide ortaya çıkan özel koşullar nedeni ile emlak piyasasını da oldukça zor bir tarafa savurduğu gerçeği gözden kaçmamalı...
- ❑ Verilere bakıldığında; ABD başta olmak üzere dokuz gelişmiş ekonomide ev fiyatlarında düşüş kaydedildiği görülmekte. Bu durum emlak piyasasının üç temel nedenden ötürü yön bulma çabasının sonucu olarak görülebilir;
- ❑ İlki emlak fiyatlarının pandemi süreci ile beraber bu ülkelerde enflasyon oranının çok üzerinde seyretmesi, ikincisi artan hane halkı borcunun harcanabilir gelire oranı bazı gelişmiş ekonomilerde yüzde 200 lerin üzerinde, üçüncüsü ise elbette artan faiz oranları...
- ❑ Bu üç faktör piyasayı allak bullak etmiş benziyor. Bu nedenle mortgage krizi kadar olmasa da önümüzdeki dönemde bankaların ödenemeyen konut kredileri ve mortgage tahvilleri nedeni ile zora gireceği söylenebilir.
- ❑ Ülkemizde de önümüzdeki dönemde zorlaşan, sıkılaştıran konut kredileri ve emlak fiyatlarındaki aşırı artış nedeni ile rüzgarın tersine dönerek aşağı yönlü ivmeleneceğini söylemek doğru olacaktır.
- ❑ Çünkü ülkemizde uygulanan düşük faiz politikası, diğer yandan selektif kredi politikası ve bankaların artan menkul kıymet yükümlülüğü nedeni ile tersine yani daraltıcı yönde ilerlemektedir...

Haftadan Kalanlar

- ❑ Bartın'ın Amasra ilçesinde maden ocağındaki patlamada 41 madenci yaşamını yitirdi..
- ❑ Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) Genel Müdürlüğü, Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi'ndeki nakliye ihalesini iptal etti.
- ❑ Rusya'ya Türkiye üzerinden yapılan ticaretin hızlanması, Batı'yı kızdırdı. Haziranda STK'lara gönderilen 'mektuptan' sonra, bu hafta ABD hükümetinden bir heyet Türkiye'ye gelerek Türk iş insanlarını yaptırımlar konusunda uyardı.
- ❑ AK Parti, Vergi Usul Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifini TBMM Başkanlığına sundu.
- ❑ Almanya Başbakanı Scholz: Gazda tavan fiyat geri tepebilir.
- ❑ ABD'nin, OPEC ve OPEC+ grubunun günlük petrol üretimini Kasım'dan itibaren azaltma kararına gösterdiği tepkiye ilişkin konuşan Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, "Fiyatların düşmesini istiyorsanız piyasaya ürün sunacak ülkelerin üzerindeki ambargoları kaldırın" dedi.
- ❑ Türkiye, 2023'te dış yardımlar dahil 268,6 milyar TL, 2024'de 327,5 milyar TL, 2025'te ise 378,1 milyar TL savunma harcaması yapacak.
- ❑ Ticari kredi faizlerinde düşüş ivmesi 14 Ekim haftasıyla devam ederken, kredi büyümesi de 2,5 ayın en yüksek seviyesine çıktı.
- ❑ Altın, doların rekor seviyelere yakın seyretmesi ve altın yatırım fonlarından (ETF) çıkışların artmasıyla ayı piyasasına doğru evriliyor..
- ❑ Ağustos ayı itibariyle genel dış ticaret haddi 73 değerine indi. Bu değer, yeni endeksin başlatıldığı 2016'dan bu yana en düşük değer olması yanında, 1997'den bu yana da en düşük değer.
- ❑ Beyaz Saray Ulusal Güvenlik Konseyi Stratejik İletişim Direktörü John Kirby, İranlı askeri personelin, Rusya'nın Kiev'i bombalamasına Kırım'da yardım ettiğini belirterek "İran şu anda sahada, doğrudan savaşa müdahil." açıklamasını yaptı.
- ❑ İran Petrol Bakanı Javad Owji'nin gaz görüşmeleri için Türkiye'ye gelerek Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez, Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebati ve Merkez Bankası Başkanı Şahap Kavcıoğlu ile görüştüğü belirtildi.

Araştırma-Geliştirme Faaliyetleri Araştırması, 2021 vs Diğer Ülkeler*

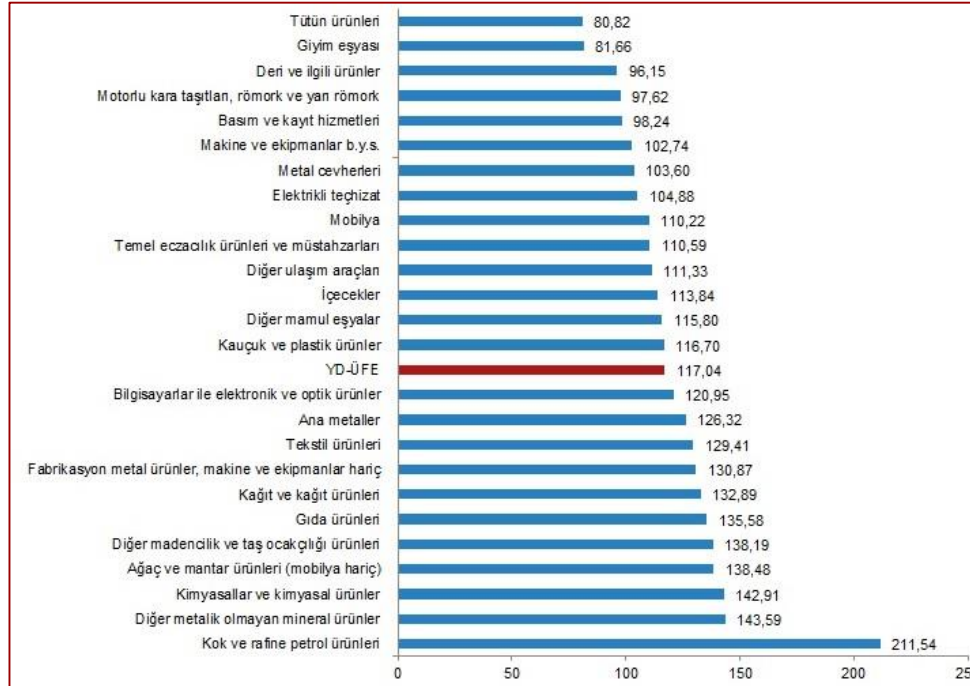
- Gayrisafi yurt içi Ar-Ge harcaması 2021 yılında bir önceki yıla göre 26 milyar 965 milyon TL artarak 81 milyar 922 milyon TL'ye yükseldi.
- Gayrisafi yurt içi Ar-Ge harcamasının GSYH içindeki oranı 2020 yılında %1,09 iken, 2021 yılında 7 trilyon 248 milyar 789 milyon TL'lik GSYH içindeki oranı %1,13'e yükseldi.
- Bu oranlar artmakla beraber, hem değer olarak hem de artış hızı olarak belirli ülkelerle kıyaslandığında yetersizdir.. (Grafik OECD Main Science and Technology Indicators , GERD as a percentage GDP, 2020 yılı)

* Diğer ülkeler tarafımızca OECD istatistik veri tabanındaki verilerden oluşturuldu.

Yurt Dışı Üretici Fiyat Endeksi, Eylül 2022

- ❑ 2022 yılı Eylül ayında YD-ÜFE (2010=100) bir önceki aya göre %0,67, bir önceki yılın Aralık ayına göre %40,72, bir önceki yılın aynı ayına göre %117,04 ve on iki aylık ortalamalara göre %95,77 artış gösterdi.
- ❑ YD-ÜFE sektörlerinden tütün ürünleri %80,82, giyim eşyası %81,66, deri ve ilgili ürünler %96,15 ile endekslerin en az arttığı alt sektörler oldu. Buna karşılık kok ve rafine petrol ürünleri %211,54, diğer metalik olmayan mineral ürünler %143,59, kimyasallar ve kimyasal ürünler %142,91 ile endekslerin en fazla arttığı alt sektörler oldu.

Tarımsal Girdi Fiyat Endeksi, Ağustos 2022

- ❑ Tarım-GFE'de (2015=100), 2022 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre %1,64, bir önceki yılın Aralık ayına göre %86,45, bir önceki yılın aynı ayına göre %135,06 ve on iki aylık ortalamalara göre %88,48 artış gerçekleşti.
- ❑ Ana grupta bir önceki aya göre tarımda kullanılan mal ve hizmet endeksinde %1,25, tarımsal yatırıma katkı sağlayan mal ve hizmet endeksinde %4,81 artış gerçekleşti. Bir önceki yılın aynı ayına göre tarımsal yatırıma katkı sağlayan mal ve hizmet endeksinde %90,40, tarımda kullanılan mal ve hizmet endeksinde %142,28 artış gerçekleşti.

Ana ve alt gruplar	Endeks	Ana ve alt gruplara göre Tarım-GFE ve değişim oranları (%), Ağustos 2022			
		Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	On iki aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)
Tarım-GFE	518,51	1,64	86,45	135,06	88,48
Tarımda kullanılan mal ve hizmetler	526,24	1,25	89,48	142,28	94,31
Tohum ve dikim materyali	286,18	9,62	46,53	66,38	32,46
Enerji ve yağlar	620,18	-5,01	116,05	184,77	130,33
Gübre ve toprak geliştiriciler	887,00	5,06	93,28	234,48	186,37
Tarımsal ilaçlar	335,09	1,00	76,83	106,40	67,08
Veteriner harcamaları	187,34	2,00	29,51	36,20	26,11
Hayvan yemi	544,31	1,59	99,82	147,19	92,03
Makine bakım masrafları	503,51	3,06	33,56	84,70	64,64
Bina bakım masrafları	661,23	5,40	96,89	156,45	107,10
Diğer mal ve hizmetler	333,30	3,80	46,53	62,97	42,60
Tarımsal yatırıma katkı sağlayan mal ve hizmetler	464,75	4,81	65,60	90,40	53,19
Malzemeler	391,55	6,47	67,06	78,84	37,47
Çiftlik binaları (ikamet amaçlı olmayan)	680,43	2,13	63,18	113,86	88,86

Tüketici Güven Endeksi, Ekim 2022

- Türkiye İstatistik Kurumu ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası işbirliği ile yürütülen tüketici eğilim anketi sonuçlarından hesaplanan mevsim etkilerinden arındırılmış tüketici güven endeksi, Ekim ayında bir önceki aya göre %5,3 oranında arttı; Eylül ayında 72,4 olan endeks, Ekim ayında 76,2 oldu.

	Endeks		Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	
	Eylül	Ekim	Eylül	Ekim
Tüketici güven endeksi	72,4	76,2	0,3	5,3
Mevcut dönemde hanenin maddi durumu	53,0	57,5	-1,5	8,4
Gelecek 12 aylık dönemde hanenin maddi durum beklentisi	71,4	76,2	-1,1	6,7
Gelecek 12 aylık dönemde genel ekonomik durum beklentisi	74,0	77,9	1,6	5,3
Gelecek 12 aylık dönemde dayanıklı tüketim mallarına harcama yapma düşüncesi	91,0	93,1	1,3	2,3